

3-6 YAŞ DÖNEMİNDEKİ ÇOCUKLARININ CİNSİYET ALGILARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ *

Ezgi ADA**

Eda ERDAŞ KARTAL***

ÖZ

Çocukların okul öncesi dönemde cinsiyet farklılıklarının farkına varmalarının kolaylaştırılması ve kendi cinsiyetlerine uygun rolleri benimseyebilmeleri için önce çocukların mevcut cinsiyet algılarının ortaya koyulması, sonrasında ise yaşlarına uygun cinsel eğitimin bu yaşlardan itibaren ele alınması önemlidir. Ancak Millî Eğitim Bakanlığının okul öncesi eğitim programları incelendiğinde "cinsel eğitim" kavramına yeterince yer verilmediği ve okul öncesi dönemde bu alanda yapılan akademik çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. 3-6 yaş dönemindeki çocukların cinsiyetlerine ilişkin algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanan bu çalışma "karma yöntem araştırması" olarak tasarlanmıştır. Karma yöntemler, bir çalışmada nitel ve nicel araştırmaların ve bunların verilerinin birleştirilmesini ya da bütünleştirilmesini gerektirmektedir. Karma yöntem araştırması; felsefi varsayımları ve kuramsal çerçeveleri içeren farklı araştırma desenlerinin kullanılmasını, nitel ve nicel verilerin toplanmasını ve bu iki veri türünün bütünleştirilmesini kapsayan bir araştırma yaklaşımıdır. Ayrıca karma model nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin zayıf yönlerinden uzaklaşarak daha fazla veri ve geniş bir bakış açısı sağlamaktadır (Creswell, 2017). Veriler "3-6 Yaş Çocuklarının Cinsiyet Algıları Görüşme Formu" ile elde edilmiştir. Araştırma bulguları 3-6 yaş dönemindeki çocukların cinsiyet algılarının kılık-kıyafet ve oyun-oyuncak seçimi ile fiziksel görünüş üzerine odaklı olduğunu ortaya koymuştur. Demografik açıdan incelendiğinde sadece anne ve baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet algısı, cinsel eğitim, okul öncesi eğitim

INVESTIGATING OF GENDER PERCEPTIONS OF CHILDREN 3-6 AGED IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

ABSTRACT

It is crucial to first expose the present gender beliefs of children before addressing age-appropriate sexual education starting at these ages. This will help children more easily become aware of gender differences in the preschool era and adopt roles appropriate for their gender. However, when the preschool education programs of the Ministry of National Education are examined, it is seen that the concept of "sexual education" is not included enough and the academic studies in this field during the preschool period are limited. This study, which aims to examine the perceptions of the gender of children aged 3-6 years in terms of various variables, was designed as "mixed-method research." Mixed methods require combining or integrating qualitative and quantitative research and their data in a study. Mixed methods research is a research approach that includes the use of different research designs that include philosophical assumptions and theoretical frameworks, the collection of qualitative and quantitative data, and the integration of these two data types. In addition, the mixed model moves away from the weaknesses of quantitative and qualitative research methods, providing more data and a broader perspective (Creswell, 2017). The data were obtained with the "Gender Perceptions Interview Form for Children Aged 3-6." The research findings revealed that the gender perceptions of children aged 3-6 are focused on the choice of clothes-clothing and play toys, and physical appearance. When analyzed in terms of demographics, it was determined that there was a significant difference only in terms of the education level of the mother and father.

* Bu araştırmanın bir bölümü 11. Ulusal Okul Öncesi Eğitimi Öğrenci Kongresi (27-29 Nisan 2016 Kastamonu- Türkiye) kapsamında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Öğr. Gör., Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri, Kastamonu, ezgiada88@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6167-0273>

*** Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri, Kastamonu, erdaseda@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1568-827X>

GİRİŞ

Gelişim bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve cinsel gelişim alanları ile bir bütündür (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu 1996, s. 251). Cinsel gelişim, bireylerin gelişiminin ayrılmaz bir parçasıdır ve aynı diğer gelişim alanlarında olduğu gibi doğumla başlamakta ve ölene kadar devam etmektedir. Cinsellik, ergenlik döneminde aniden ortaya çıkmaz, bebeğin dünyaya geldiği andan itibaren onun kız mı yoksa erkek mi olduğuyla yani cinsiyet kavramıyla başlamaktadır (Sönmez ve Öğretir Özçelik, 2022, s. 160). Cinsiyet, bireyi kadın ya da erkek olarak tanımlayan biyolojik özellikler; cinsel kimlik ise bireylerin erkek veya kadın olmalarıyla ilgili duyguları ve içsel algılarının tümüdür (Ünlüer ve İnan, 2021, s. 379; Öztürk ve Gök, 2021, s. 404; Çalışandemir vd., 2008, s. 17). Bireyin kendi cinsiyetinin farkında olması, duygu ve düşüncelerinde bu cinsiyete uygun olarak yönelmesi, kendi bedenini ve kimliğini belli bir cinsellik içinde algılaması ve kabullenmesi cinsel kimlik olarak kavramsallaştırılmaktadır. Bireyin cinsel kimliğinin farkında olması, erkek veya kadın olarak kendisinin farkına varıp bu durumu kabullenmesidir (Çerçi 2013, s. 27).

Çocuklar, yaklaşık 3 yaşında bedenlerine yönelik farklılıkları kavramaya ve kişilerin cinsiyetleriyle ilgili sınıflandırmaları fark etmeye başlamaktadır (Baran, 1995). Bu nedenle cinsellikle ilgili ilk sorular, üç yaş dolaylarında başlamaktadır. Bu yaşlarda cinsiyet farklılıkları, bebeğin nereden geldiği, bunda anne ve babanın rolü ve bebeğin nasıl doğduğu gibi sorular merak edilmektedir (Bulut 1998, s. 53, 2). Cinselliği konuşmak genellikle kolay görülmediği için bu tür sorular anne babalar tarafından genelde üstü kapalı geçirilmektedir (Tuğrul ve Artan 2001, s. 141, Eliküçük ve Sönmez 2011, s. 46). Fakat cinsellik, hayatımızın doğal bir parçasıdır ve bu nedenle cinsel baskı ve zorlamalardan uzak, kendini koruyabilen, kendine ve başkasına saygı duyan özgüvenli bireylerin yetiştirilmesi nitelikli bir cinsel eğitim ile sağlanabilmektedir (Yılmaz 2011, s. 9). Cinsel eğitim cinsel konularda sadece bilgi vermek değil aynı zamanda bu konulardaki bilgi eksikliğinin veya yanlış bilgilerin de düzeltilmesidir (Sungur 1998, s.103). Cinsel eğitim, bireylerin tutum, inanç ve değerleriyle biçimlenen cinsiyet ve cinsellik ile ilgili gerekli bilgileri edindikleri bir süreçtir ve cinselliğin eğitim boyutu, ahlaki ve sosyal boyutu kadar önemlidir (Öztürk ve Gök, 2021, s. 404)

Cinsel eğitim, çocuğun gelişimini ve cinsiyetinin özelliklerinin farkına varmasını ele alan; bir erkek veya kadın kimliği oluşturmaya yönelik çok çeşitli konuları içermektedir. Çocuğa verilen cinsel eğitimin temeli, ebeveynler tarafından okul öncesi dönemde oluşturulmaktadır (Sönmez ve Öğretir Özçelik, 2022, s. 160). Cinsel eğitim; bireyin olumlu bir kişilik geliştirebilmesi için kendi cinsel, duygusal ve fiziksel gelişimini anlaması ve insan cinselliğine saygılı bir bakış açısı kazanması eğitimidir (Bayhan ve Artan 2005, s.103). Cinsel eğitim doğumdan başlayıp ergenlik dönemine kadar, hatta yaşam boyu süren sürekli bir eğitimidir (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu 1996, s. 252). Bu eğitimin aile içinde başlaması ve ebeveynler tarafından verilmesi beklenir. Ancak anne ve babaların bu konularda yeterli düzeyde bilgiye sahip olduklarını söyleyemez. Cinsel konuların toplumumuzdaki ailelerde tabu olarak görülmeye halen devam ettiği de bilinen bir gerçektir (Set, Dağdeviren ve Aktürk 2006, s.139). Cinsel eğitim yalnızca biyolojik değil; cinsiyet kimlikleri, ilişkiler ve cinsiyet rolleri gibi psikolojik ve sosyal alanları da kapsamaktadır.

Araştırmacıların çoğu, çocukların cinsel rolleri kazanmasında aile, yaşlılar ve kitle iletişim araçlarının etkili olduğunu savunmaktadırlar (Artan 2001, s. 51). Cinsel rollerin kazanılmasında oyun ve oyuncakların, yaşantıların ve deneyimlerin büyük etkisi vardır (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu 1996, s. 251). Çocuklarda cinsel kimliğin oluşmasında kültürün de etkili olduğu söylenebilir. Erkek ve kadın davranışlarının niteliği, erkek ve kadın bireylerin cinsiyetlerine uygun olarak nasıl düşünecekleri, nasıl davranacakları toplumun kültürünün bir parçasıdır. Bir toplumun kültürü bunların yanı sıra cinsiyet kalıpları ile ilgili standartları ya da beklentileri de içermektedir (Civil ve Yıldız 2010, s. 58). Biyolojik yapı, kültürel etkenler ve toplumun en küçük birimi olan ailenin bu konulardaki değer yargıları, toplumdaki erkeklik ve kadınlık algısının ve hissinin yerleşmesine ek olarak, bireylerdeki cinsel özdeşim, cinsiyete uygun cinsel davranışlar ve cinsel yönelim üzerinde de önemli rol oynamaktadır (Çetin vd. 2008, s. 391).

3-6 yaş dönemi çocukların cinsiyet farkındalıklarının olduğu okul öncesi dönem olarak adlandırılan bir dönemdir. Erikson 3-5 yaş dönemini “Cinsel-Devinim dönemi” olarak tanımlarken, Freud 3-6 yaş dönemini, “Fallik dönem” olarak adlandırmaktadır (Çakmak 2006, s. 26). Bu dönemlerde çocuk çevresinde aynı cinsiyetteki birçok kişinin değişik özellikleri ve sergilediği çeşitli davranışlarla karşılaşmaktadır. Bu sayede kendisinin hangi cinsiyette olduğunu anlamaktadır. Üç yaşındaki bir çocuk erkek veya kız olduğuna karar verebilmektedir. Yine bu yaştaki bir çocuk hangi cinsiyet grubundaki bireylerin hangi tür eşyaları kullandığını da bilebilmektedir. Yine bu dönemdeki bir çocuk erkek ve kız çocukları arasındaki farklılıkları, çocukla yetişkin arasındaki ayrılıkları algılayabilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2013, s. 7).

Çocukların bu dönemde cinsiyet farklılıklarının farkına varmalarının kolaylaştırılması ve kendi cinsiyetlerine uygun rolleri benimseyebilmeleri için; önce çocukların mevcut cinsiyet algılarının ortaya koyulması, sonrasında ise yaşlarına uygun cinsel eğitimin bu yaşlardan itibaren ele alınması önemlidir. Ancak araştırmalar MEB’in okul öncesi eğitim programlarında “cinsel eğitim” kavramına yeterince yer verilmediğini ortaya koymaktadır (Çalışandemir, Bencik ve Artan, 2008, s.23; MEB, 2013) ve okul öncesi dönemde bu alanda yapılan akademik çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Literatürdeki bu eksikliği doldurmak amacıyla bu çalışmada, 3-6 yaş dönemindeki çocukların cinsiyet algılarının çocukların cinsiyet, yaş ve anne/baba eğitim durumlarına göre değişip değişmediğinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında araştırmanın problemleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- 3-6 yaş dönemindeki çocukların cinsiyet algıları yaşa göre değişmekte midir?
- 3-6 yaş dönemindeki çocukların cinsiyet algıları cinsiyete göre değişmekte midir?
- 3-6 yaş dönemindeki çocukların cinsiyet algıları anne eğitim düzeyine göre değişmekte midir?
- 3-6 yaş dönemindeki çocukların cinsiyet algıları baba eğitim düzeyine göre değişmekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

3-6 yaş dönemindeki çocukların cinsiyetlerine ilişkin algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanan bu çalışma “karma yöntem araştırması” olarak tasarlanmıştır. Karma yöntemler, bir çalışmada nitel ve nicel araştırmaların ve bunların verilerinin birleştirilmesini ya da bütünleştirilmesini gerektirmektedir. Karma yöntem araştırması; felsefi varsayımları ve kuramsal çerçeveleri içeren farklı araştırma desenlerinin kullanılmasını, nitel ve nicel verilerin toplanmasını ve bu iki veri türünün bütünleştirilmesini kapsayan bir araştırma yaklaşımıdır. Ayrıca karma model nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin zayıf yönlerinden uzaklaşarak, daha fazla veri ve geniş bir bakış açısı sağlar (Creswell, 2017).

Çalışma Grubu

Araştırmaya 2015-2016 akademik yılında Kastamonu’da resmi bir anaokulunda bulunan 3-6 yaş dönemindeki 42 çocuk katılmıştır. Katılımcılar hakkında ayrıntılı bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1. Katılımcılar ile ilgili bilgiler

	f	%	
Yaş	3 Yaş	16	38,1
	4 Yaş	12	28,6
	5 Yaş	10	23,8
	6 Yaş	4	9,5
Cinsiyet	Kız	16	38,1
	Erkek	26	61,9

	Lisans	33	78,3
Anne Eğitim Düzeyi	Yüksek Lisans	3	7,1
	Doktora	6	14,3
Baba Eğitim Düzeyi	Lisans	24	57,1
	Yüksek Lisans	6	14,3
	Doktora	12	28,6

N:42

Veri toplama araçları

Araştırmamızdaki veriler “3-6 Yaş Çocuklarının Cinsiyet Algıları Görüşme Formu” kullanılarak toplanmıştır. Bu görüşme formu araştırmacılar tarafından hazırlanmış olup, iki kısımdan oluşmaktadır. Formun ilk kısmında katılımcıların demografik bilgileri hakkında sorular, ikinci kısmında ise çocukların cinsiyet algılarını ortaya çıkarmaya yönelik hazırlanan iki adet açık uçlu soru yer almaktadır. Görüşme formunun ilk kısmında çocukların yaşı, cinsiyeti, anne ve babalarının eğitim durumları soruları yer almaktadır. Formun ikinci kısmında ise “Diğer çocuklardan farklı mısın? Neden? Kız/Erkek çocuklarından farklı mısın? Neden?” şeklinde iki açık uçlu soru yer almaktadır. Görüşme formundaki sorular, 3-6 yaş grubundan birer kız ve birer erkek öğrenci ile yapılan ön görüşmelerden elde edilen bulgulara dayalı olarak oluşturulmuştur. Görüşme formunun kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla eğitim bilimci öğretim elemanlarından ve alan uzmanlarından uzman görüşü alınmıştır. Görüşme formundaki sorular alan uzmanlarından gelen dönütler sonucunda düzenlenmiştir.

Verilerin Analizi

42 çocuğun, sorulara verdikleri cevaplar öncelikle içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Veriler ilk olarak yazıya dökülmüş ve alan uzmanı iki araştırmacı tarafından birlikte analiz edilmiştir. Yazıya dökülen veriler önce dikkatlice okunmuş ve metindeki ortak görüşler anlamlı bütünlük halinde kodlanmıştır. Daha sonra oluşturulan kodları bir bütün olarak ifade edebilecek kategoriler ve kategorilerin üzerindeki temalar oluşturulmuştur (Patton, 2014). Elde edilen bulguların inandırıcılığını (iç geçerlik) artırmak için veri toplama ve analiz sürecinde iki araştırmacı birlikte çalışmıştır. Derinlemesine odaklanılmış verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır ve verilerin doyum noktasına ulaşması sağlanmıştır. Araştırmanın aktarılabilirliğini (dış geçerlilik) sağlamak için çalışma grubunun seçiminde maksimum çeşitlilik yöntemi kullanılmış ve bulgular sunulurken katılımcılardan doğrudan alıntılar yapılmıştır. Araştırmanın tutarlılığını (iç güvenilirlik) artırmak için analiz sonuçları hakkında nitel analizlerde deneyimi olan 2 alan uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Bulguların doğrulanabilirliğini (dış güvenilirlik) sağlamak için verilerin toplandığı örneklem hakkında bilgiler sunulmuştur (Merriam, 2018). Analizin ikinci aşamasında da çocukların verdikleri cevapların demografik özelliklere göre değişip değişmediği yine SPSS programında ki-kare testi ile analiz edilmiştir.

BULGULAR ve YORUMLAR

3-6 Yaş Dönemindeki Çocukların Cinsiyet Algıları

Yapılan araştırmada çalışma grubunda bulunan çocuklara ilk olarak “Diğer çocuklardan farklı mısın? Niçin?” sorusu sorulmuş ve toplam 42 çocuğun %95,2’si bu soruya “Farklıyım” cevabını vermişlerdir. Geri kalan %4,8’i ise farklı olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 2. Çocukların cinsiyet farklılığı algıları

Verilen Cevap	f	%
Farklıyım	40	95,2
Farklı Değilim	2	4,8

N:42

Yapılan araştırmada diğer çocuklarından farklı olduğunu belirten çocuklar çeşitli örneklerle bu farkı ifade etmişlerdir. Çocukların verdikleri örnek sayısına göre dağılımları Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. “Farklıyım” cevabı veren çocukların kullandıkları örnek sayısına göre dağılımları

Örnek Sayısı	f	%
0	1	2,5
1	11	27,5
2	8	20,0
3	18	45,0
4	1	2,5
5	1	2,5

Çocuklardan %27,5’ i bir örnekle, %20’si iki farklı örnekle, %45’i üç farklı örnekle, %2,5’i dört farklı örnekle ve yine %2,5’i beş farklı örnekle açıklamışlardır. %2,5’i ise farklıyım cevabına herhangi bir örnek vermemiştir (Tablo 3).

Araştırmada ikinci soru olarak “Kız çocuklarından farklı mısın? Niçin? (Erkek çocuklara); Erkek çocuklarından farklı mısın? Niçin? (Kız çocuklara)” sorusu sorulmuş, çocukların verdikleri cevaplar “fiziksel özellikler, kıyafet, oyun-oyuncak, renk tercihi ve ebeveyn yönlendirmesi” olmak üzere toplam beş tema altında gruplandırılmıştır. Çocukların verdikleri cevaplardan ortaya çıkan temalar ve bu temaların çocukların cevaplarında yer alma frekansları Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Çocukların cinsiyet farklılığını açıklamakta kullandıkları temalar ve dağılımları

Temalar	f	%
Fiziksel Özellikler	29	72,5
Kıyafet	28	70,0
Oyun-Oyuncak	21	52,5
Renk Tercihleri	6	15,0
Ebeveyn Yönlendirmesi	3	7,5

Tablo 4 incelendiğinde, kız/erkek çocuklardan farklı olduğunu belirten çocukların % 72,5’i fiziksel özellikleri, %70’i kıyafetleri, %52,5’i oyun-oyuncak tercihleri, %15’i renk tercihleri, %7,5’i de ebeveyn yönlendirmesi ile bu farkı açıklamışlardır. Buna göre kızların erkeklerden, erkeklerin kızlardan farklı olduğunu söyleyen çocukların büyük bir bölümünün bu durumu fiziksel özellik (%72,5) ve kıyafet farklılıkları (%72,5) ile açıkladıkları görülmüştür. Örneğin 40 numaralı kız çocuğu saçlarındaki, kemiklerindeki ve kıyafetlerindeki farklılıklar ile cinsiyet algısını açıklamıştır:

“Erkeklerden farklıyım. Çünkü saçlarım farklı. Kızların saçları uzun, erkeklerin kısa. Kemiklerimiz farklı. Erkeklerin kemikleri kalın, kızların kemikleri ince. Erkekler gömlek giyer, kızlar gelinlik giyer.”

Çalışma grubundaki çocukların %52,5’i cinsiyet farklılığını oyun ve oyuncak tercihlerindeki farklılık ile % 15’i de renk seçimi ile açıklamıştır. Örneğin 32 numaralı erkek çocuğu cinsiyet farklılıkları ile kıyafet seçimi, fiziksel özellikler, oyun ve oyuncak ve renk tercihlerindeki farklılıklar ile örneklendirmiştir:

“Kızlardan farklıyım çünkü kızlar toka takıyor, saçlarını bağlıyor, ben toka takmıyorum. Sadece saçlarımı tarıyorum. Kızların ayakkabıları pembe, erkeklerin beyaz ve siyah. Vücutlarımız farklı. Kızların kolları ince. Kızlar kedicilik oynuyor, erkekler köpekçilik.”

29 numaralı kız çocuğu cinsiyet farklılıklarını fiziksel görünüş, kıyafet, renk tercihi ile açıklamıştır:

“Erkeklerden farklıyım. Benim saçlarım uzun, erkeklerin kısa. Erkekler mavi seviyor kızlar pembe. Boyama yaparken erkekler mavi, siyah, kahverengi boyuyor, kızlar pembe, mor. Erkekler etek, elbise giymez biz giyeriz. Erkekler pantolon ve eşofman giyer. Yüz görüntümüz farklı.”

Cinsiyet farklılıklarını ebeveyn yönlendirmesi ile açıklayan çocuklar araştırmanın küçük bir kısmını oluşturmaktadır (%7,5). 31 numaralı erkek çocuğu, fiziksel görünüş, kıyafetler, renk seçimi ve ebeveyn yönlendirmesi ile cinsiyet farkındalığını şu şekilde açıklamıştır:

“Kızlardan farklıyım. Kızların saçları uzun, erkeklerin kısa. Kızlarla erkeklerin yüzleri farklıdır. Kızların kıyafetleri parlıyor ve pembe, erkeklerin siyah. Kızlar kız filmi izliyor erkekler erkek filmi. Kızlar anneleri ile iş yaparlar, erkekler babaları ile. Babalar erkek çocuklarının işlerini yaparlar.”

Benzer şekilde cinsiyet farklılığını ebeveyn yönlendirmesi ile açıklayan 4 numaralı erkek çocuk görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Kızlardan farklıyım. Babam kızlardan farklısın demişti.”

3-6 Yaş Dönemindeki Çocukların Cinsiyet Algılarının Cinsiyete Göre Değişimi

Yapılan ki-kare testi sonucunda 3-6 yaş dönemindeki çocukların cinsiyet algılarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde değişmediği ortaya koyulmuştur ($p=,256$) (Tablo 5).

Tablo 5. 3-6 Yaş dönemindeki çocukların cinsiyet algılarının cinsiyete göre değişimi (X^2)

	Kız		Erkek		X^2	p
	Evet	Hayır	Evet	Hayır		
	%	%	%	%		
Cinsiyet Algısı	38	0	57,1	4,7	1,2	,256

$P < 0,05$

Karşı cinsteki çocuklardan farklı olduklarını belirten çocukların yaptıkları açıklamaların cinsiyete göre değişip değişmediğine ilişkin bulgular ise Tablo 6’da özetlenmiştir. Bulgulara göre karşı cinsteki çocuklardan farklı olduklarını belirten çocukların verdikleri örneklerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde değişmediği ortaya koyulmuştur.

Tablo 6. 3-6 Yaş dönemindeki çocukların yaptıkları açıklamaların cinsiyete göre değişimi (X^2)

	Kız		Erkek		X^2	p
	Evet	Hayır	Evet	Hayır		
	%	%	%	%		
Fiziksel Özellikler	32,5	7,5	40	20	2,0	,473
Kıyafet	30	10	40	20	,31	,573
Oyun Oyuncak	15	25	37,5	22,5	2,4	,196
Renk Tercihleri	7,5	32,5	7,5	52,5	,29	,668
Ebeveyn Yönlendirmesi	2,5	37,5	5	55	,06	1,00

$P < 0,05$

3-6 Yaş Dönemindeki Çocukların Cinsiyet Algılarının Yaşa Göre Değişimi

Yapılan ki-kare testi sonucunda 3-6 yaş dönemindeki çocukların cinsiyet algılarının yaşa göre anlamlı bir şekilde değişmediği ortaya koyulmuştur ($p=,773$) (Tablo 7).

Tablo 7. 3-6 yaş dönemindeki çocukların cinsiyet algılarının yaşa göre değişimi (X^2)

Cinsiyet Algısı	3 Yaş		4 Yaş		5 Yaş		6 Yaş		X^2	p
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır		
	%	%	%	%	%	%	%	%		
	35,7	2,3	26,1	2,3	23,8	0	9,5	0	1,1	,773

P < 0,05

Buna göre karşı cinsten farklılığını fiziksel özellikler, oyun oyuncak seçimi ve ebeveynlerin yönlendirmesi (“sen kızsın” veya “sen erkeksin” gibi yönlendirici ifadeler) ile açıklayan çocukların yaşa göre değişmediği ortaya koyulmuştur. Buna karşılık karşı cinsten farklılığını kıyafet (p=.012) ve renk (p=.006) tercihi ile açıklayan çocukların yaşa göre anlamlı bir şekilde değiştiği görülmüştür (Tablo 8).

Bu farklılığı kıyafet tercihlerindeki farklılığa dayandırarak açıklayan çocuklardan 4 yaş (%25) ve 5 yaş (%20) grubundaki çocukların diğer yaş grubundaki çocuklara göre daha fazla oldukları tespit edilmiştir. Benzer şekilde karşı cinsiyetteki çocuklarla olan farklılıklarını renk tercihleri ile açıklayan çocuklardan 6 yaş grubundaki (%7,5) çocukların diğer yaş grubundaki çocuklara göre daha fazla oldukları tespit edilmiştir (Tablo 8).

Tablo 8. 3-6 Yaş dönemindeki çocukların yaptıkları açıklamaların yaşa göre değişimi (X^2)

	3 Yaş		4 Yaş		5 Yaş		6 Yaş		X^2	P
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır		
	%	%	%	%	%	%	%	%		
Fiziksel Özellikler	20	17,5	20	7,5	25	0	7,5	2,5	6,5	,087
Kıyafet	15	22,5	25	2,5	20	5	10	0	10	,012
Oyun Oyuncak	15	22,5	15	12,5	15	10	7,5	2,5	1,9	,573
Renk Tercihleri	2,5	35	2,5	25	2,5	22,5	7,5	2,5	12	,006
Ebeveyn Yönlendirme	5	32,5	0	27,5	0	25	2,5	7,5	4,2	,240

P < 0,05

3-6 Yaş Dönemindeki Çocukların Cinsiyet Algılarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Değişimi

Yapılan ki-kare testi sonucunda 3-6 yaş dönemindeki çocukların cinsiyet algılarının anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde değiştiği görülmüştür (p=.000) (Tablo 9). Bulgulara göre, annesi lisans mezunu olan çocukların cinsiyet farkındalıklarının diğer eğitim durumlarına göre daha yüksek olduğu (%73,8) görülmüştür.

Tablo 9. 3-6 Yaş dönemindeki çocukların cinsiyet algılarının anne eğitim düzeyine göre değişimi (X^2)

Cinsiyet Algısı	Lise		Lisans		Yüksek Lisans		Doktora		X^2	p
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır		
	%	%	%	%	%	%	%	%		
	0	2,3	73,8	2,3	7,1	0	14,2	0	20,6	,000

P < 0,05

Diğer taraftan karşı cinsteki çocuklardan farklı olduklarını belirten çocukların verdikleri örneklerin hiçbirinin anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde değişmediği ortaya koyulmuştur (Tablo 10).

Tablo 10. 3-6 Yaş Dönemindeki Çocukların Yaptıkları Açıklamaların Anne Eğitim Düzeyine Göre Değişimi (X^2)

	Lisans		Yüksek Lisans		Doktora		X ²	p
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır		
	%	%	%	%	%	%		
Fiziksel Özellikler	57,5	20	5	2,5	10	5	,198	,906
Kıyafet	55	22,5	2,5	5	12,5	2,5	2,442	,295
Oyun Oyuncak	40	37,5	5	2,5	7,5	7,5	,266	,875
Renk Tercihleri	10	67,5	0	7,5	5	10	2,218	,330
Ebeveyn Yönlendirmesi	7,5	70	0	7,5	0	15	,942	,625

P < 0,05

3-6 Yaş Dönemindeki Çocukların Cinsiyet Algılarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Değişimi

Yapılan ki-kare testi sonucunda 3-6 yaş dönemindeki çocukların cinsiyet algılarının baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde değiştiği tespit edilmiştir (p=,000) (Tablo 11). Bulgulara göre, diğer eğitim durumlarına göre babası lisans mezunu olan çocukların cinsiyet farkındalıklarının daha yüksek olduğu (%52,3) görülmüştür.

Tablo 11. 3-6 Yaş dönemindeki çocukların cinsiyet algılarının baba eğitim düzeyine göre değişimi (X²)

	Lise		Lisans		Yüksek Lisans		Doktora		X ²	p
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır		
	%	%	%	%	%	%	%	%		
Cinsiyet Algısı	0	2,3	52,3	2,3	14,2	0	28,5	0	20,9	,000

P < 0,05

Diğer taraftan karşı cinsteki çocuklardan farklı olduklarını belirten çocukların verdikleri örneklerin hiçbirinin baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde değişmediği ortaya koyulmuştur (Tablo 12).

Tablo 12. 3-6 Yaş dönemindeki çocukların yaptıkları açıklamaların baba eğitim düzeyine göre değişimi (X²)

	Lisans		Yüksek Lisans		Doktora		X ²	P
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır		
	%	%	%	%	%	%		
Fiziksel Özellikler	40	15	10	5	22,5	7,5	,14	,93
Kıyafet	35	20	10	5	25	5	1,4	,47
Oyun Oyuncak	27,5	27,5	5	10	20	10	1,9	,38
Renk Tercihleri	2,5	52,5	5	10	7,5	22,5	4,4	,11
Ebeveyn Yönlendirmesi	2,5	52,5	2,5	12,5	2,5	27,5	1,0	,60

P < 0,05

TARTIŞMA ve SONUÇ

Veri analizleri sonucunda elde edilen bulgular çocuğun yaşına, cinsiyetine ve anne/baba eğitim durumuna göre tartışılmıştır. Çalışma grubunda bulunan çocukların karşı cinsteki çocuklardan farklı olup olmadıkları sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, karşı cinsteki çocuklardan farklı olduğunu belirten çocukların büyük çoğunluğunun bu farkı fiziksel özellikler (%77,5) ve kıyafetlerdeki (%72,5) farklılıklar ile açıkladıkları görülmüştür. Eliküçük ve Sönmez (2011)'in 6 yaş çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimi hakkındaki anne baba görüşlerini inceledikleri çalışmada da

çocukların büyük çoğunluğunun bu farklılığı saç uzunluğu, takı, kıyafet gibi dış görünüm ile ilgili değişkenlerle açıkladıkları görülmektedir.

Karşı cinsteki çocuklardan farkını renk tercihleri ile açıklayan çocuklar çalışma grubunun %15'ini oluşturmaktadır. Çocukların %7,5'i ise bu farkı ebeveyn yönlendirmesi ile açıklamışlardır. Yapılan çalışmada her ne kadar ebeveyn yönlendirmesi diğer açıklamalara göre daha az olsa da literatürde cinsel kimlik kazanımı üzerinde anne baba ile özdeşim kurma ve anne baba yönlendirmesinin önemli bir etken olduğu vurgulanmaktadır. Bulut (1998)'a göre özdeşim olayı çocuğun cinsel kimlik kazanmasında en önemli etkenlerden biridir. Başka bir deyişle, çocuk anne ya da babasına özendiği için, onlara benzemek istediği için erkek ve kız davranışlarını benimser. Özdeşimin kolay gerçekleşmesi kız çocuklarla annesi, erkek çocuklarla babası arasındaki ilişkinin yakın ve olumlu olma düzeyiyle ilişkilidir. Literatüre bakıldığında cinsiyet fark etmeksizin çocuklarının cinsellikle ilgili soruları daha çok annelerine sordukları görülmektedir. Acer ve Artan (2016), yapmış olduğu bir çalışmada 3 ve 4 yaş grubu çocuklarla yapmış oldukları bir araştırmada erkek çocuklarının %54,9'unun, kız çocuklarının ise %60,1'inin cinsellik hakkındaki sorularını anneye yönelttiklerini ortaya koymuştur. Araştırmacı cinsiyetler arası farkın bu bağlamda anlamlı olmadığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde Tuğrul ve Artan (2001) annelerinin çocuklarının cinsel eğitimleri hakkındaki görüşlerini araştırdıkları bir çalışmalarında, çocuklara cinsel eğitimle ilgili bilgileri her iki cinsiyetteki çocuklar için de daha çok daha çok annelerinin verdiğini belirlemişlerdir. Yapılan bu çalışmalar ışığında ebeveyn yönlendirmesinin daha çok anne boyutunun etkili olduğu söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre 3-6 yaş dönemindeki çocukların cinsiyet algılarının cinsiyete ($p=,256$) ve yaşa ($p=,773$) göre anlamlı bir şekilde değişmediği tespit edilmiştir. Benzer şekilde karşı cinsteki çocuklardan farklı olduklarını belirten çocukların yaptıkları açıklamaların cinsiyete göre anlamlı bir şekilde değişmediği belirlenmiştir. Karşı cinsten farklılığını fiziksel özellikler, oyun oyuncak seçimi ve ebeveynlerin yönlendirmesi ("sen kızsın" veya "sen erkeksin" gibi yönlendirici ifadeler) ile açıklayan çocukların yaşa göre anlamlı bir şekilde değişmediği, buna karşılık karşı cinsten farklılığını kıyafet ($p=,012$) ve renk ($p=,006$) tercihi ile açıklayan çocukların yaşa göre anlamlı bir şekilde değiştiği görülmüştür. Bu farklılığı kıyafet tercihlerindeki farklılığa dayandırarak açıklayan çocuklardan 4 yaş (%25) ve 5 yaş (%20) grubundaki çocukların diğer yaş grubundaki çocuklara göre daha fazla oldukları tespit edilmiştir. Benzer şekilde karşı cinsiyetteki çocuklarla olan farklılıklarını renk tercihleri ile açıklayan çocuklardan 6 yaş grubundaki (%7,5) çocukların diğer yaş grubundaki çocuklara göre daha fazla oldukları tespit edilmiştir. 3-6 yaş dönemindeki çocukların cinsiyet algılarının ebeveyn eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde değiştiği ($p=,000$) ortaya koyulmuştur. Buna göre, diğer eğitim durumlarına göre anne ve babası lisans mezunu olan çocukların cinsiyet farkındalıklarının daha yüksek olduğu (%73,8, %52,3) görülmüştür. Yelken (1996) anne ve babaların, üç-altı yaş dönemindeki çocuğun cinsel gelişimi ve eğitimi konusunda bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, öğrenim ve meslek durumlarına göre, annelerin ve babaların cinsel gelişim ve cinsel eğitim bilgi düzeylerinde fark olduğunu tespit etmiştir. Bu sonuç da mevcut çalışma bulgularını destekler niteliktedir. Son olarak karşı cinsteki çocuklardan farklı olduklarını belirten çocukların yaptıkları açıklamaların ebeveyn eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde değişmediği tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Araştırma 3-6 yaş grubu ile sınırlıdır. Yapılacak yeni çalışmalarda farklı yaş gruplarının da incelenmesi önerilmektedir.
- Çalışma verileri Kastamonu Merkez'de bulunan bir okulda toplanmıştır. Farklı il ve ilçelerde benzer çalışmaların yapılması ve bulguların karşılaştırılması önerilmektedir.
- Yapılacak yeni çalışmalarda ailelere yönelik cinsel eğitim konulu eğitim programlarının uygulanması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Acer, D., Artan, İ. (2000). Üç ve dört yaş grubu çocukların annelerine yöneltmiş oldukları cinsellikle ilgili sorular ve annelerin verdikleri cevapların incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (1), 0-0.
- Artan, İ. (2001). Cinsel eğitimde televizyonun rolü. *Eğitim ve Bilim*, 26(120), 50-54.
- Bayhan, P. S. ve Artan, İ. (2005). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Bulut, A. (2007). Çocuklukta cinsel eğitim. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 2(2), 53-57.
- Civil, B., Yıldız, H. (2010). Erkek öğrencilerin cinsel deneyimleri ve toplumdaki cinsel tabulara yönelik görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*. 3(2), 58-64.
- Çakmak, S. (2006). Gören ve görmeyen ergenlerin cinsel gelişimleri. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Çalışandemir, F., Bencik, S., ve Artan, İ. (2010). Çocukların cinsel eğitimi: Geçmişten günümüze bir bakış. *Eğitim ve Bilim*, 33(150), 14-27.
- Çerçi, G. (2013). *Zihinsel engelli çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Eliküçük, A. (2011). *Anne – babalara uygulanacak cinsel gelişim eğitiminin 6 yaş çocukları bulunan ebeveynlerin bilgi düzeylerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi. İzmir.
- Eliküçük, A., ve Sönmez, S. (2011). 6 yaş çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimiyle ilgili ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 25(25), 45-62.
- Ünlüer, E., ve İnan, R. (2021). Okul öncesi öğretmen adaylarının cinsel eğitim hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(2), 377-397.
- Kocabıyık, O. O. (2016). Olgubilim ve Gömülü Kuram: Bazı Özellikler Açısından Karşılaştırma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 55-66.
- Korkmaz Çetin, G., Bildik, T., Erermiş, S., Demiral, N., Özbaran, B., Tamar, M. ve diğerleri (2008). Erkek ergenlerde cinsel davranış ve cinsel bilgi kaynakları: Sekiz yıl arayla değerlendirme. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 19(4), 390-397.
- MEB. (2013). *Cinsel gelişim*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (S.Turan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Öztunalı Kayır, G. (2015). Sosyolojik değerlendirme: Lgbt bireyler açısından cinsiyet kimlikleri meselesi. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 13(51), 73-97.
- Öztürk, G. M., ve Gök, N. F. (2021). Erken Çocukluk Dönemine Ait Resimli Çocuk Kitaplarında Cinsel Eğitim Unsurlarının İncelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(2), 403-419.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bütün & B. Demir, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Set, T., Dağdeviren, N. ve Aktürk, Z. (2006). Ergenlerde cinsellik. *Genel Tıp Dergisi*. 16(3), 137-141.
- Sönmez, G. M., ve Özçelik Öğretir, A. D., Okul öncesi dönemde cinsel eğitim açısından anne tutumları ve bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (62), 158-181.
- Sungur, M. Z. (1998). Cinsel eğitim. *Klinik Psikiyatri*. 2, 103-108.
- Tuzcuoğlu, N., ve Tuzcuoğlu, S. (1996). Çocuğun cinsel eğitiminde ailelerin karşılaştıkları güçlükler. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8, 251-262.

Tuğrul, B., ve Artan, İ. (2001). Çocukların cinsel eğitimi ile ilgili anne görüşlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(20), 141-149.

Yelken, Z. (1996). *Anne ve babaların 3-6 yaş dönemindeki çocuğun cinsel gelişim ve cinsel eğitim konusundaki bilgi düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, M. (2011). Cinsel eğitimde kütüphanelerin rolü. *Türk Kütüphaneciliği*, 25(1), 8-34

Extended Abstract

To make it easier for children to be aware of gender differences in the preschool period and to adopt roles suitable for their gender; it is important to reveal the current gender perceptions of children first, and then deal with age-appropriate sexual education starting at these ages. However, when the preschool education programs of the Ministry of National Education are examined, it is seen that the concept of "sexual education" is not included enough and the academic studies in this field during the preschool period are limited (Çalışandemir, Bencik ve Artan, 2008, s.23; MEB, 2013). To fill this gap in the literature, this study is aimed at revealing whether the gender perceptions of children aged 3-6 years change according to the gender, age, and educational status of the parents. This study, which aims to examine the perceptions of the gender of children aged 3-6 years in terms of various variables, was designed as "mixed-method research." Mixed methods require combining or integrating qualitative and quantitative research and their data in a study. Mixed methods research is a research approach that includes the use of different research designs that include philosophical assumptions and theoretical frameworks, the collection of qualitative and quantitative data, and the integration of these two data types. In addition, the mixed model moves away from the weaknesses of quantitative and qualitative research methods, providing more data and a broader perspective (Creswell, 2017). The data in our research were collected using the "Gender Perceptions Interview Form for Children aged 3-6". This interview form was prepared by the researchers and consists of two parts. In the first part of the form, there are questions about the demographic information of the participants, and in the second part, there are two open-ended questions prepared to reveal the gender perceptions of the children. In the first part of the interview form, there are questions about the age, gender of the children, and the educational status of their parents. The second part of the form asks, "Are you different from other children?" Why? Are you different from girls or boys? "Why?" consists of two open-ended questions. The questions in the interview form were formed based on the findings obtained from the preliminary interviews with one male and one female student in the 3-6 age group. To ensure the content validity of the interview form, expert opinions were obtained from education scientists, instructors, and field experts. The questions in the interview form were arranged as a result of the feedback from the field experts. The answers given by 42 children to the questions were first analyzed with the content analysis method. The data were first written down and analyzed by two researchers who are experts in the field. The written data were first carefully read and the common views in the text were coded as meaningful wholes. Then, categories that could express the codes were created as a whole, and themes based on the categories were created (Patton, 2014). To increase the credibility of the findings obtained, the two researchers worked together in the data collection and analysis processes. A semi-structured interview form was used to collect in-depth, focused data, and the data was ensured to reach saturation point. To ensure the transferability of the research, the maximum diversity method was used in the selection of the study group, and direct quotations were made from the participants while presenting the findings. To increase the consistency of the research, the opinions of two field experts who have experience in qualitative analysis were consulted about the results of the analysis. To ensure the verifiability of the findings, information about the sample from which the data were collected was presented (Merriam, 2018). In the second stage of the analysis, whether the answers given by the children changed according to demographic characteristics was analyzed with the chi-square test in the SPSS program. In this study, children were asked whether they were different from other children. 95.2% of a total of 42 children stated that they are "different." The rest, 4.8%, stated that they were not

different. The children expressed their differences from the other children and explained them through various examples. 27.5% of the children gave one example; 20% gave two different examples; 45% gave three different examples; 2.5% gave four different examples; and again, 2.5% gave five different examples. 2.5% of children did not give an example of their statement of difference. The explanation given by the children in the study group shows that a great majority of the children stating their difference explained this difference through physical characteristics (77,5%) and clothes (72,5%). Eliküçük and Sönmez (2011) conducted a study analyzing parent views regarding the sexual development and education of children aged 6. That study also showed that the majority of the children explained the difference based on appearance (e.g., clothes, the length of hair, accessories.). The children explaining the difference from the opposite sex through color preferences constitute 15% of the study group. Similarly, 7,5% of the children explained this difference through the guidance of their parents. Though parental guidance is rather low compared to other explanations in this study, the studies in the literature emphasize that identification with parents and parental guidance are important factors influential on the acquisition of gender identity. According to Bulut (1998), the most important factor in children's acquiring gender identity is identification. In other words, children adopt boys' or girls' behaviors because they want to be like their fathers or mothers. Identification becomes easier when the relationship between a daughter and her mother or the relationship between a boy and his father is close and positive. The chi-square test indicated that the gender perceptions of children aged 3-6 do not change significantly by gender ($p=,256$) and age ($p=,773$). However, they significantly change by the educational level of mothers ($p=,000$) and fathers ($p=,000$). No difference was found between the children who explained their difference from the opposite sex in terms of physical characteristics, choices of games and toys, and parental guidance (e.g., guiding expressions such as "you are a girl" or "you are a boy") by age. On the other hand, there was a significant difference between the children who explained their difference through clothes ($p=,012$) and color selection ($p=,006$) by age.